

دورنمای بازار جهانی نفت در سال آتی میلادی و پیش‌بینی درآمد نفت در بودجه سال ۱۴۰۳

شماره مسلسل: ۱۹۴۹۱

کد موضوعی: ۳۱۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: دورنمای بازار جهانی نفت در سال آتی میلادی و پیش‌بینی درآمد نفت در بودجه سال ۱۴۰۳

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

مدیر مطالعه: مرتضی نیکخواه نسب

تهیه و تدوین‌کنندگان: زهرا جعفری، مرتضی نیکخواه نسب

اظهار نظرکننده: محمدحسین معماریان

ناظر علمی: حبیب‌اله ظفریان

صفحه آرا: نفیسه حاجی‌صفری

ویراستار ادبی: سیده مرضیه موسوی‌راد

واژه‌های کلیدی:

۱. نفت برنت

۲. عرضه نفت

۳. تقاضای نفت

۴. ذخایر نفت

۵. پیش‌بینی قیمت نفت

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۰/۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۱	خلاصه مدیریتی.....
۲	۱. مقدمه.....
۲	۲. پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۲۴.....
۶	۳. مرور اجمالی تحولات بازار جهانی نفت در سال ۲۰۲۳ و چشم‌انداز آتی آن.....
۱۱	۴. پیش‌بینی متوسط قیمت نفت در بودجه سال ۲۰۲۴ کشورهای مختلف.....
۱۳	۵. سناریوهای مرتبط با درآمدهای حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی کشور.....
۱۵	۶. جمع‌بندی.....
۱۶	منابع و مآخذ.....

دورنمای بازار جهانی نفت در سال آتی میلادی و پیش‌بینی درآمد نفت در بودجه سال ۱۴۰۳

چکیده

طی سنوات گذشته همه ساله پیش از ارائه لایحه بودجه سالیانه کشور به مجلس شورای اسلامی، گزارش‌هایی توسط مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص رصد تحولات بازار و پیش‌بینی قیمت نفت در بودجه سنواتی کشورهای مختلف منتشر می‌شود. هدف از تهیه چنین گزارش‌هایی، تحلیل وضعیت موجود بازار نفت، رصد پیش‌بینی‌های مؤسسات بین‌المللی در خصوص رشد اقتصادی و فروش نفت در بودجه سالیانه کشورهای عمده صادرکننده نفت، به‌منظور پیش‌بینی قیمت نفت در بودجه سالیانه کشور بوده است. در این گزارش، از پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول و اخبار منتشر شده از مصوبات دولتی و پارلمانی برخی از کشورهای صادرکننده نفت به‌منظور انعکاس تصمیمات جهت تنظیم بودجه سالیانه آنها استفاده شده و بر این اساس و با در نظر گرفتن شرایط بازارهای صادراتی ایران، میزان درآمد کشور از محل فروش نفت در سه سناریو پیش‌بینی شده است.

خلاصه مدیریتی

هدف از تدوین گزارش حاضر، رصد تحولات اثرگذار بازار جهانی نفت، بررسی پیش‌بینی‌های مؤسسات مختلف بین‌المللی از قیمت نفت در سال جاری و سال آتی و ارائه پیش‌بینی‌هایی برای بازار صادراتی نفت ایران است. اکثر مؤسسات بین‌المللی رشد اقتصادی جهان را برای سال ۲۰۲۴ حدود ۳ درصد پیش‌بینی کرده‌اند. با در نظر گرفتن رشد تقاضای نفت از سمت کشورهای آسیایی از جمله چین و هند و از سوی دیگر مازاد عرضه به‌خاطر افزایش تولید کشورهای نظیر آمریکا، برزیل و گویان، مازاد عرضه نفت جهانی از ۴/۳ میلیون بشکه تا ۴/۵ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت. مطابق با پیش‌بینی مؤسسات بین‌المللی، قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۴ در سه سناریو پیش‌بینی حد بالا، متوسط و پایین به‌ترتیب معادل ۹۱، ۸۳ و ۷۴ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد بود. لذا با در نظر گرفتن این قیمت‌ها و نیز توجه به تداوم تحریم‌ها، تنش‌های ژئوپلیتیکی خاورمیانه و اثرگذاری آن بر بازارهای جهانی و مقاصد صادراتی نفت کشور، انتظار می‌رود درآمدهای نفتی کشور در سه سناریو حد بالا، محتمل و پایین به‌ترتیب برابر ۴۱، ۳۳/۲ و ۲۸/۵ میلیارد دلار باشد.

۱. مقدمه

قیمت‌های نفت تحت تأثیر عوامل متعددی نظیر عرضه و تقاضا، حوادث و رخدادهای ژئوپلیتیکی، سطوح تولید و سفته‌بازی‌های بازار قرار دارد و قیمت‌ها عمدتاً توسط در بازارهای بین‌المللی کالا متأثر از قیمت نفت وست‌تگزاس اینترمدیت آمریکا و برنت انگلیس تعیین می‌شود. قیمت نفت یکی از مسائل اساسی در بودجه و اقتصاد کورهای است که کشورهای صادرکننده نفت که عمده درآمد آنها خود را بر پایه صادرات نفت تنظیم شده است. از این رو قیمت نفت صادراتی تعیین‌کننده منبع درآمدی آنها خواهد بود. طی سنوات گذشته همه ساله پیش از ارائه لایحه بودجه سالیانه کشور به مجلس شورای اسلامی، گزارش‌هایی توسط مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص رصد تحولات بازار نفت و پیش‌بینی قیمت در بودجه سنواتی کشورهای مختلف منتشر می‌شود.^۱ بنابراین در این گزارش سعی شده دورنمایی از وضعیت رشد اقتصادی جهان و کشورهای بزرگ اقتصادی و نوظهور در سال جاری و پیش‌بینی‌ها برای سال ۲۰۲۴ ارائه شود. در قسمت نخست، پیش‌بینی‌های مؤسسات بین‌المللی از وضعیت اقتصادی، سرمایه‌گذاری‌ها و تولید ناخالص داخلی کشورهای منتخب بیان شده و در قسمت دوم، چشم‌انداز عرضه و تقاضای نفت به‌همراه برآوردهای آن در سال آینده تصویر شده است. در بخش سوم، پیش‌بینی قیمت نفت برنت و وست‌تگزاس اینترمدیت به‌عنوان بازارهای مرجع و سبد نفت اوپک ارائه شده و در بخش چهارم، با توجه به فروض قیمت نفت در بودجه سالیانه برخی کشورهای صادرکننده نفت و با استفاده از پیش‌بینی قیمت سربه‌سر نفت صندوق بین‌المللی پول برای سه کشور روسیه، عربستان و عراق، سناریوهای محتمل در برای فروض قیمت نفت و میزان صادرات آن در بودجه سال ۱۴۰۳ کشور ارائه شده است.

۲. پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۲۴

رشد اقتصادی محرک رشد تقاضا و به‌تبع آن قیمت نفت است و رابطه متقابلی میان رشد اقتصادی و تغییر نقطه تعادل عرضه و تقاضای نفت در جهان وجود دارد. عواملی نظیر عدم قطعیت‌های ناشی از جنگ روسیه و اوکراین در کنار ناآرامی‌هایی که از ماه اکتبر سال ۲۰۲۳ در خاورمیانه شدت یافت، افزایش قیمت انرژی و مواد غذایی، باعث عدم قطعیت در تحلیل‌های رشد اقتصادی جهان شده است. تشدید سیاست‌های پولی و محدودیت‌های مالی جهان روند رشد اقتصادی را در میان کشورهای آمریکای لاتین، کارائیب، جنوب آسیا و جنوب صحرای آفریقا کندتر کرده و این عوامل حتی بر رشد اقتصادی بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه^۲ تسری یافته است. نتایج بررسی گزارش‌های معتبر آمار رشد اقتصادی جهان نشان می‌دهد که عوامل فوق‌الذکر می‌تواند بر رشد اقتصادی این کشورها در سال جاری و سال ۲۰۲۴ اثرگذار باشد، اما دامنه اثر آن در مناطق مختلف، متفاوت ارزیابی می‌شود. براساس گزارش سالیانه بانک جهانی [۱]، رشد سرمایه‌گذاری در بازارهای نوظهور و در حال توسعه اقتصادی همچنان کمتر از نرخ متوسط دو دهه گذشته در

۱. گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس به شماره مسلسل‌های: ۱۵۶۴۳، ۱۸۶۱۵، ۱۴۳۹۵، ۱۳۴۷۶، ۱۴۶۰۹ و ۱۴۶۰۹.

2. Emerging Market and Developing Economy (EMDE).

میان مدت خواهد بود و این روند کاهش سرمایه‌گذاری به دنبال یک دهه افول پیش از همه‌گیری کرونا، گواه آن است که شرایط اقتصادی قابل‌تصور در سال‌های آتی با رشد کمتری طی خواهد شد. نتایج یافته‌ها و تحلیل‌های بانک جهانی، از سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی نشان داده که در سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۲۰، دوره قوت سرمایه‌گذاری، بالا رفتن اعتبارات، رشد تجاری، جریان سرمایه‌ها در بازار و اصلاح‌جو سرمایه‌گذاری بوده است. گرچه بحران مالی جهان در سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۷ بر میزان سرمایه‌گذاری‌ها و تجارت اثرگذار بود، اما به واسطه اصلاح سیاست‌های افزایش سرمایه‌گذاری در هر کشور، موج اصلاح ساختار مالی شکل گرفت. بنابراین به‌منظور رشد سرمایه‌گذاری باید سیاست‌های تقویت رشد سرمایه‌گذاری متناسب با شرایط هر کشور به‌طور اختصاصی تنظیم شود. اصلاح ساختار جامع مالی و تغییر ساختار تخصیص یارانه‌های ناکارآمد به‌ویژه در خصوص انرژی می‌تواند از این‌گونه عوامل اثرگذار بر شمرده شود. براساس یافته‌های بانک جهانی، با آغاز همه‌گیری کووید ۱۹، اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه با کاهش و کندی واقعی رشد سرمایه‌گذاری مواجه شدند، به‌طوری که این میزان از ۱۱ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۳/۴ درصد در سال ۲۰۱۹ کاهش یافت و این روند، هم در بخش واردات و هم صادرات کالا نیز اتفاق افتاد. گرچه رکود سرمایه در میان اقتصادهای پیشرفته نیز نمایان بود، ثبات بیشتری نسبت به اقتصادهای نوظهور حاکم شد و در بازه بلندمدت این میزان رکود به‌طور متوسط در حدود ۲ درصد سالیانه باقی ماند. با توجه به یافته‌های گزارش بانک جهانی، مقایسه بحران مالی جهانی سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۰۸ با دوران همه‌گیری کرونا، میزان احیای سرمایه‌گذاری در بازه زمانی سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۱۹ کندتر اتفاق افتاده است. زمان احیای سرمایه‌گذاری در دوران پس از همه‌گیری کرونا و به دنبال آن جنگ روسیه و اوکراین به‌مراتب گسترده‌تر از زمان بحران مالی جهانی دهه ۲۰۱۰ خواهد بود. آمار رشد اقتصادی ۱/۶- درصد در سال ۲۰۰۹ و ۳/۲- درصد در سال ۲۰۲۰ گواه این ادعاست. رشد سرمایه‌گذاری در بخش عمومی و خصوصی در دهه ۲۰۱۰ نسبت به دهه ۲۰۰۰ با رکود بیشتری پیش رفته است. در نمودار ذیل روند تغییرات رشد اقتصادی جهان طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۲ و برآوردهای سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ ارائه شده است.

نمودار ۱. روند تغییرات رشد اقتصادی جهان از سال ۱۹۹۰ تا پیش‌بینی‌های سال ۲۰۲۴

Source: Global Economic Prospects, Jan 2023.

در دو دهه گذشته میزان رشد سرمایه‌گذاری در میان اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه عمدتاً منعکس‌کننده مسیر تولید، تغییرات نسبت جریان سرمایه به تولید ناخالص داخلی و رشد اندک اعتبار واقعی بخش خصوصی است. همان‌طور که نتایج بررسی میزان سرمایه‌گذاری میان کشورهای نوظهور اقتصادی و اقتصادهای در حال توسعه نشان داده در سال ۲۰۲۲ این میزان حدود ۵ درصد کمتر از میزان متوسط سرمایه در سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۰۰ بوده است. پیش‌بینی‌شده که میزان رشد سرمایه‌گذاری در میان کشورهای نوظهور اقتصادی و اقتصادهای در حال توسعه، در سال ۲۰۲۴ حجم سرمایه‌گذاری‌ها در سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۱۰ نیز کمتر باشد. از سوی دیگر، بانک جهانی در گزارش توسعه جهان در سال ۲۰۲۴ [۲] ضمن طبقه‌بندی کشورها با شاخص‌های ویژه بانک جهانی و رصد وضعیت اقتصادی، کشورها ۲۸ کشور کم‌درآمد، ۱۰۸ کشور با درآمد متوسط و ۸۱ کشور با اقتصاد پردرآمد دسته‌بندی شدند. ۷۵ درصد از جمعیت جهان براساس شاخص‌های بانک جهانی در کشورهای با درآمد متوسط قرار دارند که حدود ۴۰ درصد از فعالیت‌های اقتصادی جهان را انجام می‌دهند. بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹، ۳۱ کشور با درآمد متوسط توانستند از این سطح به سطح کشورهای پردرآمد صعود کنند که از این بین ۱۰ کشور نظیر مجارستان و هلند با پیوستن به اتحادیه اروپا توانستند در دوره‌ای که اروپا به لحاظ اقتصادی در سطح اقتصادهای پیشرفته جهان قرار داشت رشد کنند.

براساس پیش‌بینی گروه اقتصادی سیتی^۱، رشد تولید ناخالص داخلی جهان در سال ۲۰۲۴ حتی در شرایط بهینه اقتصادی به‌طور متوسط به ۱/۷ درصد خواهد رسید و اقتصادهای بزرگ جهان اعم از آمریکا، چین و اتحادیه اروپا به دلیل کاهش تقاضای انرژی از سطح تجارت جهانی خود خواهند کاست، البته احتمال افزایش ۰/۲۵ درصدی نرخ بهره در ایالات متحده آمریکا در جریان نشست کمیته بازار آزاد فدرال رزرو^۲ نیز وجود دارد، اما در کل میزان رشد پیش‌بینی شده تولید ناخالص داخلی واقعی در آمریکا که در صورت جلسه نشست ۲۰ سپتامبر سال ۲۰۲۳ منتشر شده [۳]، برای سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۶ به ترتیب در بازه‌های (۰/۴-۲/۵)، (۱/۴-۲/۵) و (۲/۵-۱/۶) درصد پیش‌بینی شده است.

در پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول [۴]، رشد اقتصادی جهان از ۳/۵ درصد سال ۲۰۲۲ به ۳ درصد در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ خواهد رسید، در حالی که این میزان کمی بالاتر از میزان رشد اقتصادی پیش‌بینی شده گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان در ماه آوریل سال ۲۰۲۳ است.

صندوق بین‌المللی پول در ماه اکتبر سال ۲۰۲۳، [۵] رشد اقتصادی منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی (ME&CA) را با ۵/۶ درصد کمتر از سال ۲۰۲۲، حدود ۲ درصد در نظر گرفت و در سال ۲۰۲۴ این میزان را حدود ۳/۴ درصد پیش‌بینی کرده است. میزان رشد تجارت جهانی به پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، از ۵/۲ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۲ درصد در سال ۲۰۲۳ تقلیل می‌یابد و این رقم در سال ۲۰۲۴ با اندکی افزایش به ۳/۷ درصد خواهد رسید، هرچند به کمتر از متوسط سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۰۰ که معادل ۴/۹ درصد بود، می‌رسد.

۱. Citigroup به‌عنوان یکی از بانک‌های سرمایه‌گذاری چندملیتی آمریکایی و مؤسسه خدمات مالی است که در نیویورک سیتی قرار دارد و این شرکت از سال ۱۹۹۸ به رصد بازار و ارائه مشاوره‌های مالی می‌پردازد.
 ۲. Federal Open Market Committee این کمیته در داخل ساختار فدرال رزرو آمریکا و تحت قوانین ایالات متحده مبتنی بر عملکردهای بازار آزاد است و این کمیته تصمیمات اصلی در خصوص نرخ بهره و رشد عرضه پول در آمریکا را با برگزاری جلسات دوره‌ای اتخاذ می‌کند.

با توجه به افزایش ۳۹ درصدی قیمت نفت در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال ماقبل و احتمال کاهش ۲۱ درصدی آن در سال ۲۰۲۳ و تغییر در روند عرضه نفت از سوی کارتل‌های بزرگ نفتی، احتمال افول فعالیت‌های اقتصادی جهان برای سال ۲۰۲۴، وجود دارد. میزان رشد اقتصادی پیش‌بینی شده صندوق بین‌المللی پول در سال آتی در برخی مناطق شاخص اقتصادی جهان در جدول ۱ به اختصار ارائه شده است.

جدول ۱. روند تغییرات رشد اقتصادی در برخی از کشورهای شاخص اقتصادی جهان (۲۰۲۲-پیش‌بینی در ۲۰۲۴) (درصد)

کشور	ایالات متحده آمریکا	منطقه یورو	انگلستان	ژاپن	اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه		روسیه	آمریکای لاتین و کارائیب	خاورمیانه و آسیای مرکزی	صحرای افریقا
					نوظهور اقتصادی آسیایی	نوظهور اقتصادی اروپایی				
۲۰۲۲	۲/۱	۳/۵	۴/۱	۱	-	-	۰/۸	۳/۹	۵/۴	-
۲۰۲۳	۱/۸	۰/۹	۰/۴	۱/۴	۴/۱	۱/۸	۱/۵	۱/۹	۲	۳/۵
۲۰۲۴	۱	۱/۵	۱	۱	۴/۱	۲/۲	-	۲/۲	۱۳/۴	۴/۱

Source: International Monetary Fund, July 2023.

در گزارش اوپک [۶]، میزان رشد اقتصادی جهان در سال جاری ۲/۸ درصد و در سال ۲۰۲۴ این میزان ۲/۶ درصد پیش‌بینی شده است. میزان رشد اقتصادی آمریکا در سال جاری ۲/۳ درصد و در سال آینده به ۰/۹ درصد تقلیل خواهد یافت. در منطقه یورو، رشد اقتصادی در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ به ترتیب به ۰/۲ و ۰/۵ درصد می‌رسد و در ژاپن و چین رشد اقتصادی معادل ۱/۹ و ۵/۲ درصد در سال ۲۰۲۳ و در سال ۲۰۲۴ به ترتیب ۱ و ۵/۹ درصد پیش‌بینی شده است. در جدول ۲ جمع‌بندی برآوردها از رشد اقتصادی جهان براساس منابع آماری مورد بررسی در این گزارش، به اختصار ارائه شده است.

جدول ۲. درصد رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۲۲ و پیش‌بینی‌ها برای سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

مرجع آماری	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۴
صندوق بین‌المللی پول	۳/۵	۳	۳
دبیرخانه اوپک	۲/۸	۲/۸	۲/۶
بانک جهانی	۲/۹	۱/۷	۲/۷
متوسط برآوردهای مراجع آماری	۳/۰۶	۲/۴۶	۲/۷۶

مآخذ: صندوق بین‌المللی پول، اوپک، گروه سیتی و بانک جهانی.

با توجه به اینکه چین در آسیا و در جهان مهم‌ترین مصرف‌کننده انرژی است بی‌شک اعمال هرگونه تغییر در سیاست‌های افزایش رشد اقتصادی، بر میزان رشد تقاضا و شدت انرژی اثرگذار خواهد داشت.

۳. مرور اجمالی تحولات بازار جهانی نفت در سال ۲۰۲۳ و چشم‌انداز آتی آن

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تنظیم موازنه عرضه و تقاضا و پیش‌بینی قیمت نفت، مطالعه دقیق اثر تنش‌های سیاسی و تغییرات جوی و فصلی است. از این‌رو، در این بخش سعی شده به‌منظور آگاهی از شرایط حاکم بر بازار جهانی نفت به بررسی تحلیل‌های سه مؤسسه مرجع تعیین‌کننده قیمت نفت پرداخته شود.

۳-۱. وضعیت عرضه و تقاضای نفت در بررسی مؤسسات مرجع بین‌المللی انرژی

• آژانس بین‌المللی انرژی

در صورت استمرار توافق اوپک پلاس در خصوص احتمال استمرار کاهش عرضه ۵/۱۶ میلیون بشکه در روز (معادل ۵ درصد از تقاضای جهانی روزانه نفت)، در کنار تحریم ۲/۵ میلیون بشکه نفت در روز از نفت روسیه توسط کشورهای اروپایی و کشورهای عضو گروه هفت (G7) بازار جهانی نفت با تشدید عدم قطعیت مواجه می‌شود. گرچه اتحادیه اروپا برای این میزان نفتی که از روسیه خریداری نمی‌کند جایگزین‌هایی نظیر آمریکا و خاورمیانه دارد، اما مازاد عرضه ناشی از سرمایه‌گذاری‌ها برای توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و تغییر سیاست‌های مرتبط با بهینه‌سازی، بر تقاضای جهانی نفت اثرگذار خواهد بود. هند به‌عنوان یکی از بازارهای هدف روسیه در شرایط فعلی است و این کشور حدود ۲ میلیون بشکه در روز از روسیه واردات نفت دارد و با احتساب چین می‌توان اظهار داشت که بیش از ۸۰ درصد از نفت صادراتی روسیه به این دو کشور عرضه می‌شود.

به‌طور کلی در میان‌مدت عرضه نفت و فراورده‌های نفتی در جهان گسترش خواهد یافت و براساس پیش‌بینی آژانس بین‌المللی انرژی [۷] حوزه اقیانوس اطلس به‌استثنای روسیه به‌خاطر افزایش تولید آمریکا، برزیل و گویان با مازاد عرضه از ۴/۳ میلیون بشکه در روز تا ۴/۵ میلیون بشکه در روز مواجه خواهد شد. در مقابل با استمرار رشد تقاضای آسیا به‌نظر می‌رسد در میان‌مدت عرضه نفت خاورمیانه به بازار آسیا افزایش یابد. تا سال ۲۰۲۸ تقاضای نفت و میعانات‌گازی آسیا از ۴/۸ میلیون بشکه در روز به ۲۸ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت. در کنار به بار نشستن طرح‌های آغازگری بهره‌بردار^۱ در خاورمیانه و افزایش ظرفیت عرضه نفت اوپک به آسیا، حوزه اقیانوس اطلس نیز نقش قابل‌توجهی در تأمین تقاضای رو به افزایش نفت در آسیا در میان‌مدت خواهد داشت. به‌رغم کاهش عرضه نفت روسیه، منطقه اقیانوس اطلس توانسته از سال ۲۰۲۲ اثرگذاری زیادی در تراز عرضه و تقاضای نفت داشته باشد و تا سال ۲۰۲۸ مازاد عرضه این منطقه به ۴/۵ میلیون بشکه در روز بالغ خواهد شد. میزان تقاضای نفت اوپک تا پایان سال جاری و سال ۲۰۲۴ به‌ترتیب معادل ۲۹/۷ و ۲۹/۴ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است. این درحالی است که کل عرضه نفت و میعانات‌گازی اوپک در فصل اول سال ۲۰۲۳ معادل ۳۴/۷ میلیون بشکه در روز بود که در مدت مشابه با سال ۲۰۲۲ معادل ۳۳/۹ میلیون بشکه در روز گزارش شده است. پیش‌بینی می‌شود با در نظر گرفتن تفاهم‌نامه فعلی کاهش عرضه نفت اوپک پلاس وضعیت عرضه نفت اوپک پلاس در سال ۲۰۲۳ معادل ۴۳/۶ و ۴۳/۴ میلیون بشکه در روز و

۱. مصوب فرهنگستان به‌جای واژه استارت‌آپ.

عرضه کل نفت جهان در سال جاری و سال آینده حدود $101/3$ و $102/3$ میلیون بشکه در روز باشد. عرضه نفت روسیه در سال‌های 2023 و 2024 حدود 10 میلیون بشکه در روز تخمین شده و میزان تقاضای کل نفت جهان در این سال‌ها به ترتیب برابر $102/2$ و $103/1$ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است.

• اداره اطلاعات انرژی آمریکا

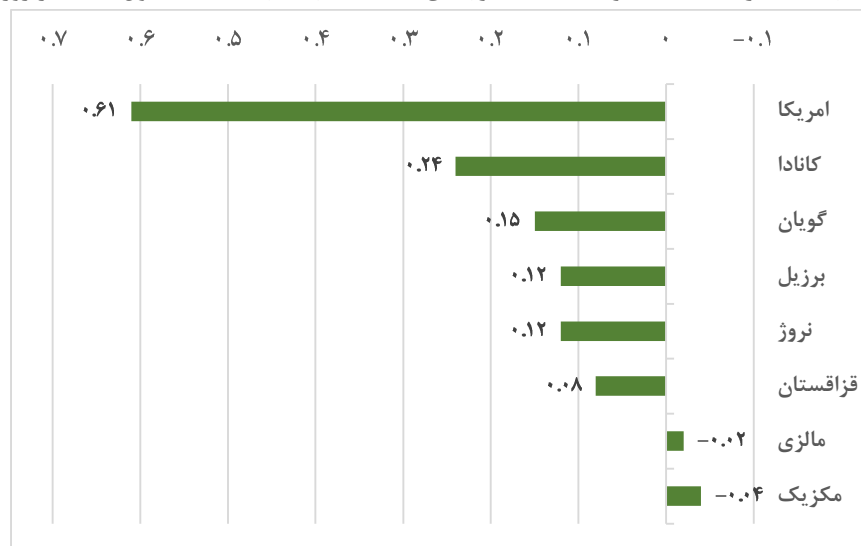
به‌رغم کاهش داوطلبانه اوپک پلاس در سال 2023 ، میزان تولید سوخت‌های مایع در جهان حدود $1/2$ میلیون بشکه در روز افزایش یافت و انتظار می‌رود این میزان در سال 2024 معادل $1/7$ میلیون بشکه در روز باشد. کشورهای غیر عضو اوپک مهم‌ترین و اثرگذارترین کشورها در افزایش تولید خواهند بود به‌صورت کلی میزان رشد تولید نفت جهان در سال 2023 با 2 میلیون بشکه در روز و در سال 2024 با $1/3$ میلیون بشکه در روز عمدتاً به‌دلیل افزایش تولید از سوی کشورهای ایالات متحده آمریکا، برزیل، کانادا و گویان رقم خواهد خورد. میزان تولید نفت روسیه نیز در سال 2023 به‌طور متوسط 300 هزار بشکه در روز کاهش یافت که این میزان در سال 2024 بدون تغییر خواهد ماند. براساس پیش‌بینی اداره اطلاعات انرژی آمریکا، میزان کاهش تولید نفت اوپک نسبت به سال 2022 معادل 780 هزار بشکه در روز بوده که این میزان در سال 2024 نسبت به سال جاری با کاهش حدود 280 هزار بشکه در روز همراه خواهد بود. به‌طور کلی انتظار می‌رود که میزان تولید نفت اوپک در سال آتی به $33/39$ میلیون بشکه در روز برسد. با توجه به اینکه متوسط مصرف نفت میان کشورهای غیر OECD از $53/49$ میلیون بشکه در روز طی سال 2022 با $1/6$ میلیون بشکه در روز افزایش به $55/11$ میلیون بشکه در روز رسید، این میزان در سال 2024 به $56/39$ میلیون بشکه در روز می‌رسد. چین و هند مهم‌ترین مصرف‌کنندگان نفت خواهند بود و پیش‌بینی می‌شود که میزان تقاضای نفت چین در سال 2023 ، معادل $15/94$ میلیون بشکه در روز و در سال 2024 به $16/27$ میلیون بشکه در روز برسد. میزان رشد مصرف نفت هند در سال‌های 2023 و 2024 حدود 300 هزار بشکه در روز پیش‌بینی شده است [۸].

• سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)^۱

رشد تقاضای جهانی نفت در سال 2023 بدون تغییر در حدود روزانه $2/5$ میلیون بشکه باقی مانده است، با توجه به عامل اثرگذار تقاضای بازار ازسوی چین، پیش‌بینی می‌شود رشد تقاضا در سال 2024 به روزانه $2/25$ میلیون بشکه برسد. همچنین عوامل رشد عرضه نفت غیر اوپک در سال 2023 ازسوی آمریکا، برزیل، نروژ، قزاقستان، گویان و چین خواهد بود و بیشترین کاهش عرضه ازسوی روسیه پیش‌بینی شده است. عوامل رشد عرضه نفت غیر اوپک در سال آینده آمریکا، کانادا، گویان، برزیل، نروژ و قزاقستان برآورد شده است، اما بیش‌ترین کاهش عرضه ازسوی مکزیک و مالزی اتفاق خواهد افتاد. در نمودار ۲ میزان تغییرات سالیانه تولید نفت کشورهای منتخب در سال 2024 ارائه شده است [۹].

1. OPEC (Nov. 13th, 2023). "OPEC Monthly Oil Market Report", retrieved from www.opec.org.

نمودار ۲. تغییرات سالیانه تولید نفت کشورهای منتخب در سال ۲۰۲۴ (میلیون بشکه در روز)

Source: OPEC.

• مؤسسه مالی آمریکایی گروه سیتی

براساس گزارش گروه سیتی [۱۰]، عمده میزان رشد عرضه در سال ۲۰۲۴، میان کشورهای غیرعضو اوپک حدود ۱/۲ میلیون بشکه در روز اتفاق خواهد افتاد و حدود ۱/۳ میلیون بشکه در روز هم افزایش عرضه از سوی پنج کشور شامل ایران، عراق، لیبی، نیجریه و ونزوئلا در نظر گرفته شده است. در پایان تابستان سال ۲۰۲۳ حدود ۴۰۰ هزار بشکه در روز نفت (نفت کوره) به دلیل عدم نیاز نیروگاه‌های برق عربستان به میزان صادرات فرآورده‌های نفتی جهان افزوده خواهد شد و سایر افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی نظیر نفت کوره در سال آینده از سوی عمان، کویت و قطر به مقصد چین خواهد بود.

۲-۳. پیش‌بینی قیمت نفت در مؤسسات بین‌المللی

• اداره اطلاعات انرژی آمریکا

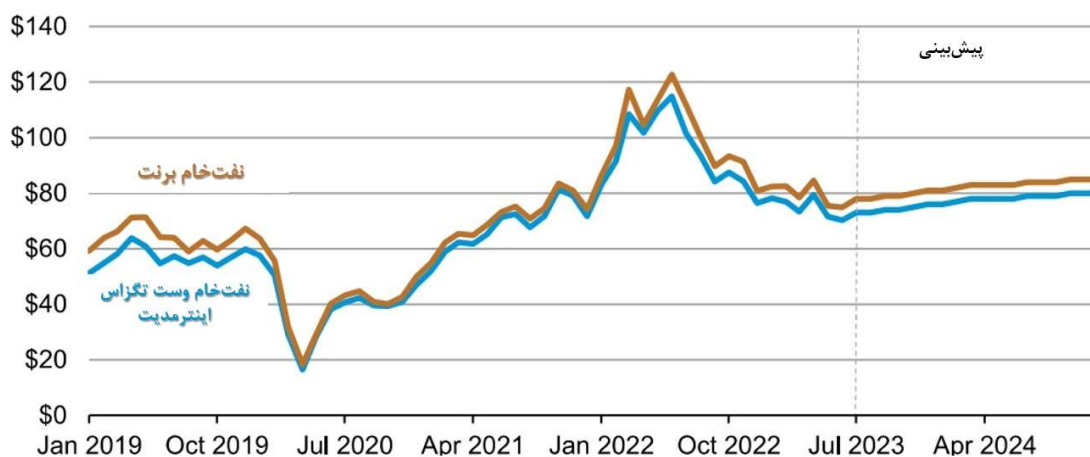
با توجه به تصمیم عربستان مبنی بر کاهش روزانه یک میلیون بشکه نفت طی سه ماهه تابستان سال ۲۰۲۳ (جولای، آگوست و سپتامبر) و کاهش تولید نفت روسیه، انتظار می‌رود زمینه افزایش قیمت‌های نفت جهان تا پایان سال مهیا شده باشد.

به‌طور کلی، متوسط قیمت نفت برنت پیش‌بینی شده برای سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ به ترتیب حدود ۸۲ و ۸۳ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد بود. عوامل مؤثر بر افزایش ذخایر شامل بازگشت عربستان به میزان تولید پیش از کاهش داوطلبانه حدود یک میلیون بشکه در روز، رشد تولید نفت غیراوپک و کاهش رشد تقاضای نفت جهانی خواهد بود. با فرض کاهش ۶۰۰ هزار بشکه در روز از میزان ذخایر نفت جهان در فصل سوم سال ۲۰۲۳، این میزان در فصل چهارم به ۲۰۰ هزار بشکه در روز می‌رسد؛ همچنین با توجه به توافق کاهش تولید نفت اوپک پلاس و احتمال استمرار توافق

در نیمه نخست سال ۲۰۲۴، قیمت نفت برنت که در فصل چهارم سال ۲۰۲۳ به بشکه‌ای ۸۶/۶۴ دلار به‌طور متوسط رسید در فصل نخست سال ۲۰۲۴ به‌طور متوسط بشکه‌ای ۸۳/۳۰ دلار خواهد شد و این میزان تا فصل دوم به ۸۴/۰۳ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد رسید. به‌نظر می‌رسد کاهش داوطلبانه نفت در سال آینده باعث کاهش معنادار قیمت نفت برنت تا حدود ۸۳ دلار به‌ازای هر بشکه شود. در نمودار ۳ متوسط قیمت نفت برنت و وست‌تگزاس اینترمدیت طی سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۱۹ و پیش‌بینی‌ها برای سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ ارائه شده است.

نمودار ۳. متوسط قیمت نفت برنت و وست‌تگزاس اینترمدیت (۲۰۱۹-پیش‌بینی ۲۰۲۴)

Source: U.S. Energy Information Administration, *Short-Term Energy*.

• مؤسسه مالی آمریکایی گروه سیتی

با توجه به افزایش قیمتی که نفت برنت در ماه سپتامبر سال ۲۰۲۳ تجربه کرده، قیمت فعلی نفت حدود ۱۰ دلار به‌ازای هر بشکه بیش از حد انتظار تا پایان سال جاری است و پیش‌بینی این مؤسسه از قیمت نفت در سال ۲۰۲۳ به‌طور متوسط ۸۲ دلار به‌ازای هر بشکه بوده و این حد را منطقی می‌داند. این مؤسسه به‌صراحت قیمت نفت در حدود ۹۰ دلار به‌ازای هر بشکه را ناپایدار دانسته و تأکید دارد که گرچه قیمت‌ها تا پایان سال جاری به‌نظر بالاست، اما این روند در سال ۲۰۲۴ کاهشی خواهد شد. پیش‌بینی این مؤسسه برای قیمت نفت به‌صورت فصلی در سال ۲۰۲۴ به‌ترتیب ۸۰، ۷۳، ۷۴ و ۶۸ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد بود، در حالی که با در نظر گرفتن نرخ ثابت تخفیف ۴ دلار به‌ازای هر بشکه برای نفت وست‌تگزاس اینترمدیت، روند قیمت‌ها به‌ترتیب ۷۶، ۶۹، ۷۰ و ۶۶ دلار به‌ازای هر بشکه در فصول سال ۲۰۲۴ پیش‌بینی می‌شود.

• مؤسسه مطالعات انرژی آکسفورد

براساس گزارش ماهنامه نفت مؤسسه مطالعات انرژی آکسفورد [۱۱]، قیمت پیش‌بینی شده نفت برنت در سال ۲۰۲۳، بشکه‌ای ۸۴/۱ دلار و این میزان در سال آینده با اندکی تغییر نسبت به برآوردهای گزارش‌های قبل، حدود ۸۶/۶ دلار به‌ازای هر بشکه در نظر گرفته شده است. عوامل اثرگذار در این پیش‌بینی، تمدید کاهش تولید داوطلبانه عربستان و روسیه تا پایان سال ۲۰۲۳ عنوان شده است. ازسوی دیگر رشد ضمنی تقاضای جهانی نفت به‌رغم ریسک‌های کلان

جاری نظیر مسائل ژئوپلیتیک روسیه و خاورمیانه در کنار افزایش میزان ذخایر باعث تغییر در برآوردهای قیمت نفت در چشم‌انداز قیمت نفت برنت در نیمه دوم سال ۲۰۲۳ شده و در نتیجه متوسط قیمت آن در نیمه دوم سال جاری حدود ۸۸/۳ دلار به‌ازای هر بشکه پیش‌بینی می‌شود. این درحالی است که در پیش‌بینی‌های قبلی متوسط قیمت نفت جهان در اوایل ماه سپتامبر سال جاری حدود ۹۰ دلار به‌ازای هر بشکه بود و متوسط نفت برنت تا مرز ۹۴/۶ دلار به‌ازای هر بشکه نیز برای سال ۲۰۲۳ در نظر گرفته شده بود.

• مؤسسه گلدمن ساکس^۱

با توجه به سیاست‌های اخیر عربستان سعودی مبنی بر کاهش داوطلبانه تولید و ازسوی دیگر سرمایه‌گذاری در ابرپروژه‌های حوزه انرژی انتظار می‌رود که براساس پیش‌بینی مؤسسه گلدمن ساکس، متوسط قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۳ به بشکه‌ای ۸۲ دلار و در سال ۲۰۲۴ این میزان به ۹۱ دلار به‌ازای هر بشکه برسد. این برآورد پیرو پیش‌بینی ۸۱ دلار به‌ازای هر بشکه نقطه سر به سر نفت^۲ در بودجه سالیانه عربستان است که صندوق بین‌المللی پول در گزارش ماه می سال ۲۰۲۳ منتشر کرد. ازسوی دیگر، در سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان، ترکیبی از صندوق‌های پول داخلی و خارجی به شکل حقوق سهام‌داران و بدهی‌ها^۳ در نظر گرفته شده است. در پیش‌بینی دیگر این مؤسسه که در ۶ سپتامبر سال ۲۰۲۳ منتشر شد، به دلیل تداوم کاهش تولید داوطلبانه عربستان، انتظار می‌رود که قیمت نفت برنت تا پایان سال جاری (در ماه دسامبر) به ۸۶ دلار و در سال آینده به ۹۰ دلار به‌ازای هر بشکه برسد. در این پیش‌بینی ملاحظاتی وجود دارد مبنی بر اینکه با توجه به کاهش عرضه نفت عربستان به میزان ۵۰۰ هزار بشکه در روز، افزایش ۲ دلاری قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۴ قابل انتظار است. ازسوی دیگر، ممکن است برخی از کشورهای عضو اوپک، مقداری از ۱/۷ میلیون بشکه در روز نفتی که اعلام به کاهش تولید از آوریل سال ۲۰۲۳ شده بود را به چرخه تولید نفت برگردانده باشند و میزان تخلفات از توافق اوپک پلاس همچنان نامعلوم است. در این صورت با این فرض حتی افزایش قیمت نفت در سال ۲۰۲۴ با توجه به پیش‌بینی جدید این مؤسسه که در پایان ماه نوامبر منتشر شد [۱۲]، تجارت نفت تا مرز ۷۰-۱۰۰ دلار به‌ازای هر بشکه نامحتمل خواهد بود.

• شرکت فیچ سلوشن^۴

با فرض استمرار رکود و کاهشی شدن روند رشد اقتصادی، شرکت فیچ سلوشن متوسط قیمت نفت برنت را برای سال جاری حدود ۸۰ دلار به‌ازای هر بشکه پیش‌بینی کرده و این روند برای سال ۲۰۲۴ بهبود یافته و حدود متوسط بشکه‌ای ۸۳ دلار خواهد داشت. در صورتی که توافق کاهش اوپک پلاس در نیمه نخست سال آینده استمرار یابد و سایر تولیدکنندگان غیر اوپک نیز حجم عرضه قابل توجهی به بازار تزریق نکنند، در این صورت قیمت نفت حتی با وجود این قیمت نفت به متوسط قیمت سال ۲۰۲۲ (۹۹ دلار به‌ازای هر بشکه) نخواهد رسید.

در جدول ۳ متوسط قیمت پیش‌بینی شده توسط برخی مؤسسات منتخب ارائه شده است.

1. Goldman Sachs. "GCC Capex Wave Series Saudi Arabia .

2. Break Even Price of oil .

3. Equity and Debt .

4. BMI (2023) "Iran Oil and Gas Report Q4 2023", Retrieved from www.fitchsolutions.com.

جدول ۳. پیش‌بینی‌های مختلف در خصوص قیمت نفت جهان در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

قیمت نفت برنت (دلار به‌ازای هر بشکه)		مؤسسه
۲۰۲۴	۲۰۲۳	
۸۳	۸۲	اداره اطلاعات انرژی آمریکا
۸۳	۸۰	فیچ سلوشن
۷۰-۱۰۰	۸۲	گولدمن ساکس
۸۶/۶	۸۴/۱	آکسفورد انرژی
۷۳/۷۵	۸۲	مؤسسه مالی آمریکایی گروه سیتی

مأخذ: گردآوری نگارنده.

با توجه به عدم قطعیت‌های موجود و وجود رخدادهایی از جمله پس زده شدن نفت صادراتی روسیه به مقصد اروپا و تلاش برای یافتن مقاصد صادراتی جایگزین، تلاش‌های هند و چین برای افزایش واردات نفت از مقاصد کم تنش، افزایش تولید نفت آمریکا، کانادا، گویان، برزیل، نروژ و قزاقستان و تنش‌های ماه اکتبر در خاورمیانه، به‌نظر می‌رسد در سه سناریو حد بالا، متوسط و حد پایین قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۴ بین ۹۱، ۸۳ و ۷۴ پیش‌بینی شود [۱۳].

۴. پیش‌بینی متوسط قیمت نفت در بودجه سال ۲۰۲۴ کشورهای مختلف

همان‌طور که پیشتر اشاره شد، هرگونه تغییر در میزان عرضه و تقاضای نفت ناشی از عوامل فنی، محیطی، ژئوپلیتیکی و سفته‌بازی‌های بازار، فروض قیمت نفت در بودجه سالیانه کشورها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. طی سنوات گذشته با گردآوری فروض قیمت نفت در بودجه سالیانه کشورهای صادرکننده نفت، دورنمای روشنی پیش از ارائه لایحه بودجه سال آینده کشور ارائه می‌شد. از آنجایی که اطلاعات فروض قیمت نفت در بودجه کشورهای صادرکننده برای سال ۲۰۲۴ تا لحظه نگارش این گزارش ارائه نشده، لذا از پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول در خصوص قیمت سربه‌سر نفت موجود برخی کشورها نظیر روسیه، عربستان و عراق استفاده شده است.

۴-۱. روسیه

روسیه سومین تولیدکننده و مصرف‌کننده بزرگ انرژی در جهان است.^۱ میزان ذخایر اثبات شده نفت این کشور حدود ۸۰ میلیارد بشکه در سال ۲۰۲۳ و میزان تولید نفت خام این کشور در سال ۲۰۲۲ معادل ۱۰/۶ میلیون بشکه در روز بوده است که نسبت به سال ۲۰۲۱ معادل ۲ درصد افزایش داشته است [۱۴]. با آغاز سال ۲۰۲۲ و شدت یافتن جنگ اوکراین و نیز تحریم روسیه از سوی کشورهای اروپایی، براساس توافق اوپک پلاس تا پایان ماه سپتامبر سال ۲۰۲۳، روسیه متعهد به کاهش تولید نفت شده است. براساس پیش‌بینی مؤسسه آمریکایی کارنگی [۱۵]، در خصوص بررسی بودجه مصوب برای سال ۲۰۲۴ روسیه، برای نخستین بار در تاریخ مدرن این کشور، ۶ درصد از تولید ناخالص داخلی به بودجه نظامی اختصاص یافته و بودجه دفاعی از هزینه‌های اجتماعی بیشتر خواهد بود. بنابراین، جنگ روسیه و

۱. تولید نفت روسیه در سال ۲۰۲۲ معادل ۱۱۲۰۲ هزار بشکه در روز و مصرف آن متقابلاً معادل ۲۵۸۰ هزار بشکه در روز بوده است.

اوکراین نه تنها در اولویت کرمین قرار گرفته، بلکه مهم‌ترین هدایت‌گر رشد اقتصادی این کشور به‌شمار می‌رود. بودجه سال ۲۰۲۴ روسیه در حالی در انتظار تصویب دولت قرار دارد که مخارج این کشور به بیش از سه برابر افزایش خواهد یافت و به ۳۵ تریلیون روبل معادل (۳۴۹ میلیارد دلار) بالغ می‌شود. ۱۱/۵ تریلیون روبل (حدود ۳۳٪) از درآمدهای بودجه روسیه در سال ۲۰۲۴ مربوط به درآمدهای بخش نفت و گاز است.

بودجه سال آینده ۲۶/۲ درصد از سال جاری بیشتر خواهد بود. نرخ تورم در سال آینده ۴/۵ درصد پیش‌بینی شده و هزینه‌های بخش امنیت ملی از ۳/۲ تریلیون روبل به ۳/۵ تریلیون افزایش خواهد یافت. رشد تولید ناخالص داخلی ۲/۳ درصد و قیمت نفت اورال بشکه‌ای ۷۱/۳۰ دلار برای سال ۲۰۲۴ در نظر گرفته شده است. این در حالی است که سقف قیمتی تعیین شده از سوی G7 برای نفت روسیه ۶۰ دلار به‌ازای هر بشکه است. متوسط نرخ تسعیر روبل - دلار ۹۰/۱ روبل در نظر گرفته شده است.

۲-۴. عربستان^۱

عربستان به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت اوپک پلاس با تولید ۱۲/۱۳ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۲ با رشد ۱۰/۸ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۱، اثرگذاری قابل‌توجهی بر قیمت جهانی نفت داشت. با توجه به پیش‌بینی منتشر شده در ماه می، صندوق بین‌المللی پول در خصوص قیمت نفت عربستان، قیمت نفت صادراتی این کشور به‌طور متوسط بشکه‌ای ۸۰/۹۰ دلار در هر بشکه خواهد بود.^۲ این در حالی است که براساس پیش‌بینی بلومبرگ امکان کسری بودجه ۲۱ میلیارد دلاری برای سال ۲۰۲۴ این کشور وجود دارد. عربستان برای کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی به تنوع بخشی سبد اقتصادی خود پرداخته و از جمله صنایع داخلی در حال توسعه این کشور ساخت موتورهای برقی، صنعت گردشگری و لجستیکی است. با توجه به نیاز به تأمین مالی هنگفت شروع و گسترش این‌گونه صنایع و با در نظر گرفتن مخارج ۱/۵ تریلیون ریال (۳۳۳ میلیارد دلار) در سال ۲۰۲۴، هزینه‌های بودجه عربستان نسبت به سال ۲۰۲۳، ۱۰ درصد افزایش خواهد یافت. براساس گزارش ماه اکتبر صندوق بین‌المللی پول، منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی متوسط قیمت نفت ۸۰/۴۹ دلار به‌ازای هر بشکه در سال جاری و در سال ۲۰۲۴ متوسط ۷۹/۹۲ دلار به‌ازای هر بشکه را تجربه خواهد کرد [۱۶].

۳-۴. عراق

عراق (دولت فدرال مرکزی و حکومت خودگردان منطقه‌ای کردستان) به‌عنوان یکی از کشورهای بزرگ تولیدکننده عضو اوپک با ذخایر اثبات شده ۱۴۵ میلیارد بشکه‌ای، ۱۷ درصد از ذخایر خاورمیانه و ۸ درصد از ذخایر نفت جهان را داراست [۱۷]. میزان تولید نفت این کشور در سال ۲۰۲۲ معادل ۴/۵ میلیون بشکه در روز بوده که نسبت به سال

1. Crude Oil Breakeven Price .

2. www. Bp statistical Review.

3. Paraskova, T. (May3th, 2023). "IMF: Saudia Arabia Needs Oil Prices At \$80.90 to Balance Budget", Retrieved from www.oilprice.com .

۲۰۲۱ با رشد ۱۰/۲ درصدی همراه بوده است. این میزان به فاصله سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۱۲ به ۳/۹ درصد رسید.^۱ به پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، قیمت سربه‌سر نفت عراق در پنج ماه نخست سال جاری معادل ۷۵/۸۰ دلار به‌ازای هر بشکه بوده و این میزان برای ماه اکتبر سال ۲۰۲۳ معادل ۹۷/۶۷ دلار به‌ازای هر بشکه پیش‌بینی شده است.

۴-۴. نیجریه

شرکت ملی نفت نیجریه قیمت نفت خام مؤثر در بودجه ۳۲/۷۶ میلیارد دلاری این کشور در سال ۲۰۲۴ را حدود ۷۷/۹۶ دلار به‌ازای هر بشکه در نظر گرفته است و این قیمت از نظر دولت این کشور معقول و واقعی به‌نظر می‌رسد. به گفته مدیرعامل شرکت نفت این کشور، با توجه به بازار بالقوه و بازار فعلی به‌نظر نمی‌رسد که تا دو سال آتی قیمت نفت به بیش از ۷۰ دلار افزایش یابد. این درحالی است که رئیس‌جمهور نیجریه قیمت ۷۷/۹۶ دلار به‌ازای هر بشکه را برای فروش نفت در سال ۲۰۲۴ تعیین کرد که تحقق‌پذیری بودجه بر پایه این قیمت همچنان چالش‌برانگیز به‌نظر می‌رسد. میزان تولید نفت این کشور در سال آینده ۱/۷۸ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده که این میزان شامل کل نفت خام و میعانات گازی است. شایان توجه است که سهم نیجریه از نفت خام اوپک به‌تنهایی حدود ۱/۵ میلیون بشکه در روز است و ۲۵۰-۳۰۰ هزار بشکه در روز میعانات گازی تولید می‌شود که در مجموع سهم این کشور از تولید اوپک معادل ۱/۷۸ میلیون بشکه در روز و قابل تحقق ارزیابی می‌شود [۱۸].

۴-۵. آذربایجان

مجلس آذربایجان قیمت نفت در بودجه سال ۲۰۲۴ این کشور را حدود ۶۰ دلار به‌ازای هر بشکه و میزان تولید نفت را ۷۸۳ هزار بشکه در روز در نظر گرفته است. با توجه به اینکه دولت آذربایجان انتظار دارد که قیمت نفت و گاز طبیعی در سال آینده با روند کاهشی مواجه شود. از این‌رو در محاسبات بودجه سالیانه قیمت نفت را کمتر از متوسط کارتل‌های اصلی پیش‌بینی کرده است. از این‌رو، مالیات حاصل از درآمدهای نفتی در سال آینده با ۲ میلیارد منات کاهش نسبت به سال جاری همراه خواهد بود. شرکت ملی نفت آذربایجان (سوکار) بیش از نیمی از درآمدهای حاصل از بودجه نفت را به بودجه شرکت‌های نفتی تابعه اختصاص می‌دهد. حدود ۵۰ درصد از درآمدهای بودجه سال آینده آذربایجان از درآمدهای غیرنفتی حاصل خواهد شد که بیشترین سهم درآمدی طی ده سال گذشته خواهد بود [۱۹].

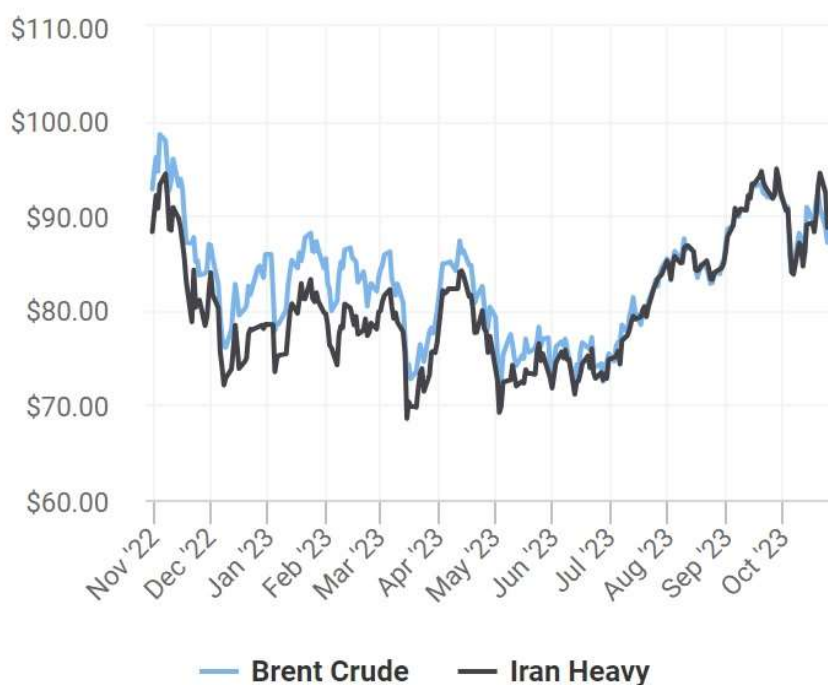
۵. سناریوهای مرتبط با درآمدهای حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی کشور

تداوم تحریم‌ها و فشارهای ژئوپلیتیکی همواره از عوامل اثرگذار در تعیین قیمت نفت در فروش بودجه سالیانه کشور در نظر گرفته می‌شود و هر ساله سناریوهای پیش‌بینی درآمدهای نفتی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. بررسی روند تولید نفت کشور در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال ۲۰۲۱، نشان از افزایش تولید به میزان ۱۶۲ هزار بشکه در روز دارد که ناشی از برداشته شدن محدودیت‌های ناشی از کرونا و سیاست‌های افزایش تولید است. براساس گزارش اوپک [۲۰]، این روند

افزایش تولید به‌رغم توافق کاهش عرضه اوپک پلاس، روند مثبتی را برای کشور رقم زد و در فصل سوم سال ۲۰۲۳ به ۲/۹۹ میلیون بشکه در روز رسید. از طرف دیگر اتخاذ سیاست تنوع بخشی مقاصد صادرات نفت، علاوه بر چین، برخی کشورهای آمریکای جنوبی و آفریقا نیز به مشتریان نفت کشور افزوده شدند. طی سال گذشته و استمرار جنگ روسیه و اوکراین، متوسط قیمت سبد نفت اوپک از ۱۰۰/۰۸ دلار در نخستین روز سال ۲۰۲۲، به حدود ۸۳ دلار به‌ازای هر بشکه در سال جاری رسید.

مطابق نمودار ۴ که نشان‌دهنده روند تغییرات قیمت نفت سنگین ایران در مقایسه با قیمت نفت برنت طی سال گذشته است، تغییرات قیمت نفت کشور از نوامبر سال ۲۰۲۲ تا اکتبر سال ۲۰۲۳ در مقایسه با قیمت نفت برنت نوسانات یکنواختی داشته و بالاترین قیمت نفت سنگین کشور در ماه سپتامبر سال جاری تا مرز ۹۴ دلار به‌ازای هر بشکه بوده است.

نمودار ۴. روند تغییرات قیمت نفت سنگین ایران در مقایسه با نفت برنت (دلار به‌ازای هر بشکه)

Source: Oil Price.

با توجه به سناریوی تداوم تحریم‌ها، تنش‌های ژئوپلیتیکی خاورمیانه و اثرگذاری آن بر بازارهای جهانی و همچنین با در نظر گرفتن پیش‌بینی حد بالا، متوسط و پایین مؤسسات بین‌المللی، قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۴ به ترتیب ۸۳، ۹۱ و ۷۴ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد بود و انتظار می‌رود درآمدهای نفتی کشور به ترتیب برابر ۴۱، ۳۳/۲ و ۲۸/۵ میلیارد دلار باشد.

۶. جمع بندی

مطابق پیش‌بینی مؤسسات معتبر بین‌المللی، متوسط رشد اقتصادی جهان از ۳/۵ درصد سال ۲۰۲۲ به حدود ۳ درصد در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ خواهد رسید. تغییر سیاست‌های مالی و پولی بانک مرکزی کشورها به‌منظور مبارزه با تورم در فعالیتهای اقتصادی ادامه دارد و انتظار می‌رود شاخص تورم کل از ۸/۷ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۶/۸ درصد در سال ۲۰۲۳ و ۵/۲ درصد در سال ۲۰۲۴ کاهش یابد.

با توجه به سرمایه‌گذاری‌های اخیر حوزه انرژی و براساس پیش‌بینی اکثر مؤسسات از جمله آژانس بین‌المللی انرژی، انتظار می‌رود عرضه نفت و فراورده‌های نفتی در جهان در میان‌مدت گسترش یافته و به‌ویژه به‌خاطر افزایش تولید آمریکا، برزیل و گویان مازاد عرضه از ۴/۳ میلیون بشکه در روز تا ۴/۵ میلیون بشکه در روز افزایش یابد. در مقابل با استمرار رشد تقاضای آسیا به‌نظر می‌رسد در میان‌مدت عرضه نفت خاورمیانه به بازار آسیا افزایش یابد و تا سال ۲۰۲۸ تقاضای نفت و میعانات آسیا از ۴/۸ میلیون بشکه در روز به ۲۸ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت. وجود عدم قطعیت‌ها درخصوص استمرار صادرات نفت روسیه به مقصد اروپا و تلاش برای یافتن مقاصد صادراتی جایگزین، تلاش‌های هند و چین برای افزایش واردات نفت از مقاصد کم‌تنش، افزایش تولید آمریکا، کانادا، گویان، برزیل، نروژ و قزاقستان و تنش‌های ماه اکتبر سال ۲۰۲۳ در خاورمیانه از موارد اثرگذار دیگر بر بازار جهانی نفت است.

مطابق با پیش‌بینی مؤسسات بین‌المللی، قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۴ در سه سناریو پیش‌بینی حد بالا، متوسط و پایین به‌ترتیب معادل ۹۱، ۸۳ و ۷۴ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد بود. لذا با در نظر گرفتن این قیمت‌ها و نیز توجه به تداوم تحریم‌ها، تنش‌های ژئوپلیتیکی خاورمیانه و اثرگذاری آن بر بازارهای جهانی و وضعیت مقاصد صادراتی نفت کشور، انتظار می‌رود درآمدهای نفتی کشور در سه سناریو حد بالا، محتمل و پایین به‌ترتیب برابر ۴۱، ۳۳/۲ و ۲۸/۵ میلیارد دلار باشد.

منابع و مأخذ

- [1] World Bank Group. (Jan. 2023). "Global Economic Prospects". Retrieved from www.worldbank.org. DOI: 10.1586/987-1-4648-1906-3.
- [2] Gill Indermit. (2023). "World Development Report 2024, Economic Growth in Middle-Income Countries", World bank Group.
- [3] <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/fomcprojtabl20230920.pdf>.
- [4] IMF. (July, 2023). "World Economic Outlook Update, Near-Term Resilience, Persistent Challenges", Retrieved from www.imf.org
- [5] IMF. (Oct. 2023). "Regional Economic Outlook, Middle East and Central Asia", www.imf.org
- [6] OPEC. (Nov. 13th, 2023). "OPEC Monthly Oil Market Report", Retrieved from www.opec.org
- [7] IEA. (2023). "Oil 2023, Analysis and Forecast to 2028", Retrieved from www.iea.org
- [8] EIA. (Dec. 2023). "Short term Energy Outlook", US Energy Information Administration.
- [9] OPEC. (Nov. 13th , 2023). "OPEC Monthly Oil Market Report", retrieved from www.opec.org
- [10] Citigroup (<https://www.marketwatch.com/story/citi-retains-bearish-outlook-for-oil-in-fourth-quarter-2023-and-all-of-2024-opis-36e619c2>) .
- [11] OIES. (Oct. 2023). "OIES Oil Monthly", The Oxford Institute for Energy Studies. Retrieved from <https://www.oxfordenergy.org/shop/oies-oil-monthly-issue-27>
- [12] Sor, Jennifer. (Nov. 30th 2023). "Oil could shoot up to \$100 a barrel amid a barrage of supply disruption risks in 2024", Goldman Sachs Says", Retrieved from www.marketinsider.com
- [13] BML. (2023). "Iran Oil and Gas Report Q4 2023", Retrieved from www.fitchsolutions.com
- [14] Bp. (2023). "Energy Institute Statistical Review of World Energy 2023" Retrieved from www.bp.com
- [15] Luzin, P & Prokopenko. (Oct. 2023). "Russia's 2024 Budget shows It's planning for a long war in Ukraine", Retrieved from <https://carnegieendowment.org/politika/90753>
- [16] Paraskova, T. (May3th, 2023). "IMF: Saudia Arabia Needs Oil Prices At \$80.90 to Balance Budget", Retrieved from www.oilprice.com
- [17] EIA. (Sept. 28th, 2022). "Country Analysis Executive Summary: Iraq", www.eia.gov
- [18] Shaibu, N. (Dec 13th, 2023). "\$77.96 crude oil production price benchmark for 2024 budget realistic – NNPC", Retrieved from <https://punchng.com/>
- [19] Aghayev, R. (Nov. 16th, 2023). "Forecasts for Azerbaijan's 2024 Budget Revenues", Retrieved from [www. https://bakuresearchinstitute.org/](http://www.bakuresearchinstitute.org/)
- [20] Opec. (Oct. 2023). "Opec Monthly Oil Market Report", Retrieved from www.opec.org.

گزیده سیاستی

در سه سناریو حد بالا، محتمل و پایین فروش درآمدهای نفتی کشور در سال ۱۴۰۳ به ترتیب ۴۱، ۳۳/۲ و ۲۸/۵ میلیارد دلار پیش‌بینی می‌شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir